

Formació, capital humà i Catalunya

Rosa Nonell

Rosa Nonell, professora titular de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona.

Formació, capital humà i Catalunya

©Rosa Nonell

*Edita: Fundació Rafael Campalans
Via Laietana, 38
08003 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
e-mail: fundacio@fundaciocampalans.com
www.fundaciocampalans.com*

Impressió: Anagrafic, S.L. - Tel. 93 372 32 62

ISSN: 1138-4514

Dipòsit legal: B-47.542-97

Formació, capital humà i Catalunya

Aquestes pàgines pretenen ser una petita incursió en el món de l'educació, per reflectir la incidència del sistema educatiu en el procés de formació del capital humà. Per què és estratègica l'educació i formació de capital humà?. La resposta ens porta a ressaltar la importància del stock de capital humà com factor de creixement econòmic del nostre territori i de generació de riquesa. Però a més a més, una població formada és la seguretat a llarg termini d'una maduresa política i d'una certa garantia d'estabilitat democràtica.

Per analitzar el paper de l'educació i la seva situació a Catalunya és necessari dotar-se d'un marc d'anàlisi teòrica. En primer lloc, s'analitzaran els fonaments econòmics de l'educació i l'economia política dels mateixos, per després valorar l'estat actual de la funció educativa i els seus resultats. Es continua amb un repàs a l'actual sistema educatiu català tan obligatori, com postobligatori, universitari, i per últim, l'oferta de formació continua molt lligada a les necessitats del mercat de treball. En aquest repàs es tractarà d'identificar amb dades l'oferta d'educació, l'estat de les infraestructures associades a la mateixa i el rendiment escolar que es produeix a tots els nivells educatius.

La intenció final és donar unes propostes que puguin ser incloses en qualsevol agenda de reforma educativa. En el cas de l'ensenyament universitari, ja hem assistit en el mes d'octubre als maratons de treballs parlamentaris per aprovar la nova llei de reforma universitària (LOU), però encara queda molt marge per la discussió i per donar propostes d'actuació. Els punts febles del sistema posaran sobre la taula les necessitats de millora i les propostes de reforma.

1. Consideracions inicials i marc teòric de referència

Un debat força tancat en el camp de l'anàlisi econòmica en els últims anys es refereix al paper de l'educació, i per tant, la formació de capital humà en una economia. Aquest debat tracta de donar resposta a qüestions com: Quins són els beneficis de l'educació i la formació? Quins efectes tenen sobre el creixement dels països? En aquest sentit, és del tot admès que un factor de creixement bàsic per aprofitar totes les possibilitats de creixement i benestar social és la dotació de capital humà. Enrere queden les discussions únicament centrades en el paper de l'educació com instrument exclusiu de la política social per garantir igualtat d'oportunitats i l'equitativa distribució de les rendes. Avui en dia la igualtat d'oportunitats està molt lligada a la capacitat dels individus per aprofitar les seves possibilitats i per aconseguir els seus objectius.

És indiscutible que persones adequadament formades són més productives per les nostres economies, guanyen més salari i per tant paguen més impostos i necessiten menys subsidis redistributius de l'Estat. A la vegada, una població més qualificada contribueix a garantir més estabilitat democràtica per la maduresa i la qualitat de les seves decisions. Molts estudiosos de les teories del creixement endogen demostren a l'analitzar les causes del creixement a llarg termini dels països, els efectes d'aquestes variables sobre el mateix.

Per tant, l'educació però sobre tot una educació de qualitat, permet aprofitar totes les capacitats dels ciutadans i contribueix al benestar de la societat. Si s'està d'acord en aquest plantejament sorgeixen amb molta rapidesa dues idees: Per què es consideren les despeses públiques en educació una despesa corrent i no una inversió pública? Per què els ministeris d'educació encara no formen part de l'àrea econòmica dels governs?

Les respostes es poden trobar en el concepte que durant molts anys ha primat en la política pública respecte a l'educació. El seu objectiu ha estat millorar l'equitat de la societat, donant mitjançant l'educació igualtat d'oportunitats a l'hora d'incorporar-se al mercat de treball. És ben cert que durant molts segles, i fins i tot no fa molts anys, no tota la població dels països més desenvolupats tenia accés a l'educació bàsica. Avui en dia estem davant d'una realitat que no era tan certa fa molt poc, i de fet, tenim la sort de viure en un país amb un nivell elevat de renda per càpita que pot garantir una educació bàsica gairebé universal fins a la final de l'ESO.

Obtingut l'alt nivell d'alfabetització i escolarització, ara és el temps de preocupar-nos no tant per la quantitat de població educada i formada sinó molt més per la qualitat d'aquesta educació i formació. Si es dóna aquest pas, és quan apareix el concepte d'eficiència del capital humà i la seva productivitat en la funció del creixement a llarg termini.

A l'hora, i simultàniament, el creixent valor de l'educació ve determinat en els primers anys del segle XXI per les noves exigències tecnològiques de les empreses i organitzacions i la utilització intensiva de les noves tecnologies que demanden capital humà qualificat. Els efectes de les noves tecnologies de la informació i comunicació sobre el mercat de treball en el país capdavanter en aquest aspecte, els Estats Units, són molt evidents. La forta inversió de las empreses nord-americanes en tecnologia està provocant la demanda de mà d'obra molt qualificada, accelerant significativament la diferenciació salarial entre els treballadors qualificats i els no qualificats i establint una clara segmentació en el mercat laboral en funció del nivell de formació. El mercat està premiant els llocs de treball que requereixen més habilitats formatives, i aquesta senyal és l'evidència del valor de l'educació, tan en els nivells inferiors com en la necessitat de continuar formant-se al llarg del nostre

cicle vital. En definitiva, els nous requeriments tecnològics i tècnics del capital humà que estan desenvolupant-se d'una forma molt accelerada estan produint canvis qualitius en l'estructura de la demanda de treball per nivells i tipus de qualificació.

Això ens porta a parlar d'un altre binomi, educació i formació. Donades les exigències que el procés d'innovació tecnològica està produint, el repte de la política dels pròxims anys és trobar una adequada combinació entre educació i formació per desenvolupar un marc estable d'aprenentatge permanent en el que els treballadors puguin adquirir i mantenir habilitats bàsiques i habilitats més tècniques que permetin l'adaptació al canvi i la innovació.

Ara bé, donat que és necessari invertir en educació i formació, per què les polítiques han de subministrar aquests serveis a la societat? No poden ser produïts pel mercat? La resposta a aquesta pregunta es troba en els arguments econòmics que plantegen fallides dels mercats en la provisió d'aquest bé i servei educatiu. En aquest cas, hi ha problemes d'informació tan incompleta com asimètrica a l'hora de valorar la rendibilitat de l'educació, és presenta la necessitat d'aprofitar les externalitats positives que es deriven de tenir una població educada i apareixen comportaments en els mercats financers d'aversion al risc a l'hora de finançar la inversió en educació, o en el cas dels centres de formació, de selecció adversa a l'hora de seleccionar als estudiants.

És evident que la decisió econòmica d'educar-se o d'adquirir habilitats suposa un cost. Aquest cost es pot quantificar, en primer lloc, monetàriament pel preu de la matrícula, llibres, equipaments necessaris i les despeses que l'estudiant ocasiona a la seva família. En segon lloc, pel cost d'oportunitat de continuar a l'escola i no incorporar-se al mercat de treball. Els ingressos que s'obtenen es mesuren a llarg termini amb els salaris obtinguts pels individus que inverteixen en educació. Per tant, podem mesurar la taxa de retorn de l'educació com un benefici privat a llarg termini.

Els mercats assenyalen el valor de l'educació però no donen informació completa i en temps real sobre el mateix, no sempre els individus estan capacitats per valorar els beneficis privats en termes de salaris en un futur incert moltes vegades des del seu punt de vista. Els mercats tampoc estan disposats a finançar aquesta inversió perquè no poden calcular la seva rendibilitat o taxa de retorn individual. Com els individus tendim a minimitzar el cost d'adquirir informació, és de suposar que les nostres decisions no seran eficients. Per tant, el primer motiu per ofertar des de la política pública l'educació és aquesta fallida del mercat tan en termes de informació incompleta i d'informació asimètrica. A la vegada, no sempre hi ha capacitat financera per fer realitat els desigs en educació i formació. I per tant un comportament lògic és no invertir en la quantitat adequada, que permet aprofitar al màxim el rendiment futur.

Si la informació que disposem per valorar els nostres beneficis futurs és incompleta i els nostres incentius per invertir en educació són més petits dels que caldria, és necessària la intervenció pública per afavorir i incentivar la inversió en educació i obtenir externalitats positives del procés de formació en l' economia i en la societat.

El mateix argument es pot utilitzar per analitzar la inversió en formació. La inversió del treballador en formació és essencial per entrar i continuar en el mercat de treball. Però tant les empreses com el propi treballador tindran una tendència a no invertir suficientment en aquest aspecte i es fa necessari que les polítiques públiques juguin un rol important per facilitar certes inversions formatives.

Per evitar aquesta possible falta d'inversió en educació i afavorir una població més educada i formada els poders públics produeixen i proveeixen educació. Es a dir, donen garanties per a que tota la població tingui una educació bàsica, considerada obligatòria i incentiven, en el cas d'Espanya i Catalunya amb preus públics la resta d'ensenyaments postobligatoris, universitaris i de formació permanent.

A la vegada, i suposant que els individus estarien disposats a invertir adequadament en educació i formació ens trobem que en moltes ocasions no disposaran de les rendes necessàries per pagar-les. Existeixen moltes dificultats per acudir a demanar un crèdit als bancs posant com garantia els futurs salaris que s'obtidran com conseqüència de la formació. Així un altre motiu per afavorir la igualtat d'oportunitats i l'accés a l'educació independentment del nivell de renda i la situació familiar inicial, i hem de intervenir perquè novament els mercats són imperfectes. No tothom té igualtat d'oportunitats per adquirir educació des del punt de vista de la seva capacitat adquisitiva i el mercat financer no està disposat a finançar aquesta demanda. Novament la intervenció dels poders públics és necessària per afavorir una educació bàsica gratuïta per tothom i per intervenir en els preus dels serveis educatius, o donar beques, préstecs i avals per garantir més educació a l' individu que té predisposició per continuar els estudis.

Per últim, els governs han d'afavorir la inversió en educació, per obtenir una taxa de retorn social. Es pot mesurar com els beneficis que rep una societat per tenir als seus ciutadans a uns nivells d'educació alts. Els beneficis es tradueixen en més productivitat i, sobretot, en més participació en el procés democràtic, per tant més estabilitat social. Això podem considerar-ho com una externalitat positiva a llarg termini que beneficia a tota la societat.

En definitiva, l'educació i formació són inversions a llarg termini per la societat, que requereixen la intervenció dels poders públics. Aquesta intervenció garanteix un capital humà més productiu i amb més capacitat d'informació i decisió. L' estabilitat social i democràtica d'un país ve directament relacionada amb el seu nivell educatiu.

Per últim, davant del nou segle es constata que les bases de la nova economia depenen en gran part de les inversions en capital humà.

2. Anàlisi econòmica de l'educació: rendiment i evidència empírica

En general, la tecnologia de l'educació s'ha mantingut relativament estable en el temps i no s'han produït canvis molt significatius en el seu sistema de producció. Es pot preveure que a llarg termini les noves tecnologies de la informació i comunicació introdueixen canvis substancials però en l'actualitat els seus efectes encara són petits. Per analitzar la producció d'educació i formació i mesurar la seva productivitat hem de centrar-nos en l'anàlisi de l'eficiència en l'ús dels recursos disponibles i l'estructura de la seva utilització.

Hem deixat establert que l'output del sector de l'educació és un bé d'inversió i el seu valor ve determinat per l'empleabilitat de la persona i per les seves rendes futures. La mesura del output és complexa ja que requereix per la seva producció d'activitats que no són de mercat, per això és pot aproximar a la seva valoració mitjançant l'estudi dels inputs utilitzats en el procés. Els inputs que considerarem són:

- 1) Intermitjos : els currículums, els llibres i materials docents.
- 2) De capital: els edificis, equipaments i equips informàtics.
- 3) De treball: els alumnes i les seves característiques que determinen el temps.
- 4) D'estudi: els professors i les seves característiques.

2.1 Com s'utilitzen els inputs en l'educació elemental i secundària i quins resultats produeixen?

Una educació de qualitat suposa posar en primer lloc les inversions en el sistema educatiu, sobretot en el sistema públic. Les línies d'actuació es centren en promoure les innovacions mitjançant els canvis en el sistema curricular, l'increment en l'ús de les noves tecnologies de la docència, i la qualitat dels cossos docents, entre altres.

Molts factors es combinen per a obtenir una educació de qualitat, en qualsevol dels nivells educatius, però en l'educació elemental i secundària són més significatius els factors relacionats amb la influència dels pares i la família, fins i tot de l'entorn social. Des del govern es pot incidir en instruments molt concrets com la trajectòria curricular, la grandària de la classe, la qualitat del professor, la infraestructura i l'equipament. Aquests inputs gestionats adequadament tenen molt a dir en el procés educatiu. Ara bé, per poder valorar la seva eficiència hem de dotar-nos de mecanismes de valoració de resultats, i de la realització d'estudis de casos.

L'evidència empírica existent en els països més desenvolupats apunta que els camins més adients per promoure l'eficiència en els nivells bàsics d'educació són:

1) El currículum docent

Retorna amb intensitat el debat respecte al disseny curricular, el paper de les escoles respecte a la seva missió i objectius i respecte a com tenen que obtenir-se. El procés d'aprenentatge pot estar enquadrat per l'assoliment d'estàndards, normes, jerarquia d'habilitats, rutines i memorització o bé es planteja com una multitud d'objectius d'estudi, més interessat en donar instruccions específiques als professors perquè desenvolupin habilitats personals dels alumnes i perquè obtinguin unes qualitats específiques en l'ambient d'estudi. Juntament amb el debat sobre la metodologia d'estudi, existeix la discussió sobre el contingut dels ensenyaments, la discussió està entre dos extrems més generalistes, posant èmfasis als continguts bàsics, reduint la dispersió i estant propers a una realitat social que evoluciona amb molta velocitat o més específiques i compartimentats. El debat és molt intens en les assignatures bàsiques com llenguatge i matemàtiques. La reforma de les matemàtiques es centre en la necessitat d'adaptar-se al canvi tecnològic, es tracta de permetre la possibilitat de resoldre problemes, i que els professors puguin donar informació i estimular als alumnes a pensar, verificar i fer recerca. Respecte al llenguatge el debat se centra en la discussió sobre la pedagogia desenvolupada per adquirir les habilitats necessàries.

2) La reducció de la grandària de la classe.

La qüestió principal és si és realment efectiva la millora que s'obté amb aquesta reducció. Molts estudis experimentals evidencien que en els nivells primaris d'educació les classes reduïdes (13-17) alumnes donen millors resultats que les de 22-25 alumnes, a l'hora d'estandarditzar pautes de lectura i matemàtiques. Això es comprova no només en aquest nivell sinó també en els superiors. Els professors podem gastar molt més temps en l'atenció personalitzada i la revisió de conceptes, i menys en la imposició de disciplina i el control de la rutina de les tasques administratives.

Una política educativa que es fixi com objectiu la reducció de la grandària de la classe pot ser molt costosa però a llarg termini és sempre molt beneficiosa.

3) Efectes d'una escolarització primerenca

Cada cop és més acceptat que una escolarització molt primerenca és crucial per adquirir les habilitats necessàries per la formació del talent i de la motivació. Certs plantejaments fins ara valoraven més els primers anys de parvulari com una ajuda

als pares que treballen que no com un pas bàsic en l'adequada adquisició de coneixements. Això obliga a modificar el concepte d'escola bressol, en el bon sentit de guardar els petits infants per el concepte de parvulari, com el primer graó del procés educatiu.

4) Els temps d'oci i vacances i els seus efectes sobre el rendiment escolar

S'està demostrant que el temps de vacances és una bona oportunitat per aprendre fora de classe i que a la vegada els coneixements i certes habilitats es poden deteriorar en el temps de vacances. Les característiques de les famílies influeixen en el rendiment dels alumnes i tenen un rol important en el procés d'aprenentatge, a la vegada els nivells de renda permeten un aprofitament més adequat del temps lliure. Un exemple és, com les famílies de poder adquisitiu elevat contracten colònies i cursos d'idiomes, manualitats o esports com activitats extra-escolars o a dur a terme en les vacances d'estiu. Els resultats d'això es poden comprovar en el rendiment dels alumnes. Estudis elaborats als Estats Units amb test de comprensió lectora han demostrat que la pèrdua de rendiment escolar en la educació bàsica pot arribar a suposar l'equivalent d' un any escolar en total per als alumnes que en el temps d'oci de les vacances no fan cap activitat extra-escolar programada. Una clara conseqüència d'això, és que la política educativa ha de desenvolupar activitats després de l'escola i en el temps de vacances, a la vegada s'ha de plantejar la duració de les vacances escolars.

5) La qualitat dels professors

La qualitat dels professors està molt més relacionada amb la seva motivació i el seu talent que amb la pròpia formació. Un professorat motivat té una incidència molt significativa sobre el rendiment dels alumnes. Els responsables polítics han de dissenyar un sistema d'incentius adequat, això suposa actuar sobre els sous i establir mecanismes flexibles de millora i promoció. La gestió de recursos humans és absolutament necessària, i s'ha d'abandonar sistemes retributius horitzontals i igualitaris per plantejar-se sistemes retributius molt lligats als resultats i que tenen com base mecanismes d'avaluació. Els beneficis poden ser distribuïts a nivell d'escola i a nivell individual, i sempre amb la ponderació respectiva sobre els resultats dels estudiants, ja que depenen d'altres factors no controlables ni per l'escola ni pel professor.

6) Els equipaments escolars

La qualitat de l'educació també ve afectada per les condicions dels equipaments escolars, tant els edificis com les condicions de seguretat dels mateixos, com la resta d'equipaments. Especialment significativa és la necessitat de facilitar als

estudiants les possibilitats d'adquirir les habilitats que es requereixen per utilitzar les noves tecnologies i els equipaments informàtics. Així mateix, Internet s'ha convertit en un dels recursos més importants a la classe. Internet dóna la possibilitat de connectar-se a llibreries, museus i accedir a material educatiu. Però per què això sigui realment útil i productiu els professors tenen que ésser capaços d'utilitzar-los i aprofitar totes les possibilitats educatives.

L'accés a les noves tecnologies, els ordinadors a les classes i la seva connectivitat efectiva a la xarxa, software de qualitat i professors formats, formen part de les accions estratègiques necessàries per millorar la qualitat de la formació i preparar als nostres estudiants per les noves exigències productives i socials.

Les accions descrites suposen inversions i recursos abundants destinats al sistema educatiu, però a la vegada és necessari dotar-se d'elements de control i supervisió dels resultats, que permetin validar les decisions d'inversió. Les actuacions públiques van encaminades a desenvolupar estàndards o nivells de qualitat i sistemes d'avaluació i control de resultats. Un instrument molt desenvolupat és la realització de test sistemàtics per valorar el progrés dels estudiants i permetre als professors concentrar-se en els temes que són més necessaris de treballar.

2.2 Quin es el paper de la formació superior i universitària?

Les universitats són la factoria del coneixement i de les idees, per tant avui en dia són un punt crític per estimular el creixement econòmic. Els valors que produeixen es poden identificar amb la capacitat crítica, el talent, el coneixement i la innovació que fan de les universitats unes organitzacions amb avantatges competitives basats en el coneixement, les habilitats i la creativitat, que poden crear negocis d'alta productivitat, bens i serveis d'alt valor afegit.

El canvi tècnic i l'increment de les noves tecnologies en determinats sectors estan portant a les universitats a apropar-se a les xarxes centrals d' I+D, convertint-les en una part important del sistema nacional d'innovació.

Les universitats tenen una sèrie de funcions respecte al coneixement: la prospecció i generació, la transmissió i educació, l'explotació i la dinamització i difusió en el seu entorn econòmic. L'assumpció d' aquestes funcions i de les seves característiques configurarà el model d' universitat que volem, determinarà la seva organització i les seves formes de govern i control.

La primera d' aquestes funcions és la formació, no només dels seus estudiants, sinó també la transmissió de les seves posicions a la societat. Això vol dir que s'ha

d'ensenyar a aprendre, i alhora aprendre a ensenyar, cosa que afecta tant als usuaris del servei com als docents del sistema. El compliment d'aquests objectius s'ha de traduir en la capacitat per produir una docència d'alta qualitat. Això implica actuacions bàsiques i canvis sobre la gestió del sistema de formació i en la metodologia docent.

Els canvis més immediats en la gestió del sistema de formació han de permetre introduir més flexibilitat per a respondre a les necessitats futures i adaptar-se contínuament al canvi. Gestionar amb flexibilitat i modularitat els nous coneixements que es produeixen i les necessitats de formació dels agents socials implica principalment: més autonomia a la universitat en el reclutament dels estudiants, en la definició dels seus plans d'estudis, sempre que compleixin una sèrie d'objectius i d'estàndards bàsics a assolir i que estiguin avaluats externament; capacitat per poder replantejar i revisar constantment els seus plans d'estudis; i permetre oferir les àrees d'expertesa de la universitat, aplicant el concepte d'interdisciplinarietat. Els canvis en la metodologia docent han de desenvolupar tota una sèrie d'actuacions que permetin trencar amb la uniformitat i la massificació en el tractament a l'estudiant i fidelitzin a l'estudiant/ usuari/client al llarg del seu cicle vital, apostant per donar més importància a la formació permanent. I permetre gestionar el personal docent, primant mitjançant incentius positius els rendiments diferenciats dels professors/investigadors.

La segona funció de la universitat és produir coneixements, es a dir, fer recerca. Aquesta funció suposa tenir tres elements bàsics: capacitat per produir nous coneixements innovadors i recerca de qualitat (i aquesta ha de ser molt especialitzada); uns investigadors/professors amb capacitat per competir i altament qualificats; definir una opció estratègica que permeti diferenciar la producció de la universitat i, per últim, gestionar la producció científica amb criteris empresarials.

Les característiques bàsiques de la recerca que es necessiten a la universitat d'avui són: una recerca cooperativa, una recerca multidisciplinària i una recerca internacionalitzada. Per gestionar aquestes característiques necessitem determinar un model organitzatiu de la recerca on s'equilibrin les relacions entre els departaments i els centres especials de recerca, els grups d'investigació i els investigadors així com gestionar adequadament les infraestructures de suport a la recerca.

La tercera funció és la transferència de coneixements i tecnologia. Els objectius d'aquesta funció es centren en una clara orientació cap a la demanda de la recerca i la formació. Aportar la capacitat de canvi en les estratègies d'innovació i desenvolupament, i en la comercialització de la tecnologia com també amb un fort augment de les relacions universitat - empresa i, sobre tot, una modificació de les

que ja existeixen augmentant la capacitat de treballar conjuntament. Les principals línies d'actuació que afavoreixen la transmissió i explotació del coneixement de la universitat són el desenvolupament de mecanismes de referència per recolzar les necessitats cada cop més especialitzades de les empreses; el desenvolupament d'actituds de risc i de cultura empresarial, i la connexió de la universitat amb l'entorn regional i local. Els parcs científics i tecnològics són una aposta important, on les universitats conviuen amb les empreses i on les universitats poden impulsar el creixement de les seves spin-off.

En analitzar la transmissió de la producció universitària a l'economia regional i local, es comprova que els actuals incentius orientats a donar facilitats a la transmissió dels coneixements no són suficients, és necessari l'habilitat de la regió per absorbir la recerca, la innovació i el coneixement. És necessari comprendre com canvia l'entorn regional i com la universitat es va adaptant al canvi. Els interrogants que apareixen es refereixen al paper actiu o no de la política pública per liderar el procés o bé permetre que la espontaneïtat i les iniciatives concretes es desenvolupin. La resposta per part de molts països està sent l'elaboració d'una visió estratègica que tingui en compte les necessitats i habilitats de la regió en termes d'investigació i desenvolupament.

3. El sistema educatiu català: valoració i propostes d' actuació

3.1 L' estat actual del sistema primari d'educació a Catalunya

Si aquests són els reptes importants sobre els inputs productius del sistema educatiu, com s'estan comportant a Catalunya?. La dotació de capital humà s'estima en un 70% de la mitjana europea, és més elevada a Catalunya encara que no assumeix el total de la mitja comunitària. En l'educació primària i secundària pràcticament podem dir que existeix la universalització del sistema. Però els resultats no els podem mesurar únicament per la taxa d'escolarització sinó per la qualitat de la docència en termes d'alumnes/professors, despesa educativa i rendiment. En els últims deu anys la despesa pública ha augmentat un 21.4% al conjunt de l'Estat Espanyol i a la vegada l'alumnat ha disminuït un 11.7%, milloren d'aquesta manera els indicadors del sistema educatiu no universitari.

Els ratis alumnes/professors per Catalunya donen una diferència entre els centres públics i els centres privats, més acusada en el nivell d' educació primària que en la secundària. Respecte al nivell europeu estem en l'escola pública amb nivells molt adequats. Ara bé si tenim en compte que a Catalunya hi ha una proporció més elevada d'oferta educativa privada que a la resta d' Espanya significa que una part important dels nostres estudiants suportant uns ratis més elevats dels desitjables.

En els quadres següents es pot veure les dades per els dos nivells educatius.

Ensenyaments infantil i primari a Catalunya. 2001

	Centres públics	Centres privats	Total
Alumnes	323.831	247.717	571.548
Professors	22.604	9.928	32.532
Rati Alu/prof	14.32	24.4	17.5
Centres	1.848	748	2.596

Ensenyaments secundaris a Catalunya. 2001

	Centres públics	Centres privats	Total
Alumnes	263.523	165.644	429.167
Professors	24.207	9.956	34.163
Rati Alu/prof	10.8	16.63	12.5
Centres	509	623	1.132

La LOGSE va modificar el nombre d'alumnes per classe i el rati professors/alumne, tot i així el gran canvi està venint per la davallada demogràfica de la població catalana. A la vegada, la LOGSE va augmentar l'edat d'escolarització, per tractar d'integrar més en el sistema educatiu a certs estudiants. Els resultats d'aquesta política no han sigut els desitjats, perquè no s'han destinat recursos suficients a pal·liar moltes vegades les circumstàncies personals i familiars que dificulten un bon rendiment de determinats col·lectius d'estudiants. La falta de mitjans i professors preparats per gestionar aquests col·lectius ha provocat un elevat grau de tensió en el sistema, i s'ha convertit en una externalitat negativa, que afecten al conjunt del rendiment del sistema com a la tasca dels professors. No es pot deixar de banda l'elevat nombre de professors en baixa temporal per problemes d'estrès i tensió en el lloc de treball, que es venen produint en els últims anys en les escoles catalanes sobre tot en la secundària. Aquesta situació s'està complicant molt amb la forta entrada d'immigrants i la incorporació dels seus fills al sistema educatiu.

Respecte a l'educació primerenca els esforços en termes d'alumnes escolaritzats són molt significatius, però l'inversió en la qualitat de l'educació encara és insuficient. Sobretot, si s'analitza la relació entre temps d'oci i formació en aquestes edats. La Generalitat ha desenvolupat un programa de colònies d'estiu voluntari pels escolars catalans però no es suficient. El plantejament seriós de moltes associacions de pares d'adequar el temps escolar al temps de treball i trobar actuacions des de les pròpies escoles per ocupar amb altres activitats el temps dels escolars és del tot necessari. La política educativa no està donant respostes adequades. Hi ha moltes

actuacions per desenvolupar significativament, com aprofitar les condicions naturals per incorporar molt més l'esport de base de determinades especialitats aprofitant les pròpies condicions naturals del nostre territori. A tall d'exemple, l'esforç que s'està fent a la ciutat de Terrassa, que es podria considerar com un cluster del esport de joquei sobre herba, en les escoles es contempla aquest esport dins del currículum escolar. Així es podria actuar en moltes altres localitats, les costeres amb els esports del mar, i les pirenaïques amb els esports de muntanya.

Respecte als equipaments de les escoles ha estat incrementat la partida destinada a equipament informàtic en els últims anys. En el pressupost del 2001 va suposar el 44.3% del total de les inversions (programa ARGO 1998-2001). A la vegada, s'estan incrementant les activitats de formació del professorat en tècniques informàtiques, ocupen un 60% dels recursos formatius. Però això és encara tímid pel seu volum i per l'esforç que requereix el actual canvi tecnològic de les dades del següent quadre confirmen la necessitat d'aquest esforç.

Equipaments en ordinadors als centres públics (Enquesta Departament d'Ensenyament 2000)

	Infantil i primària	secundària	Total
Nº ordinadors	13.350	15.150	28.500
Mitjana ord/centre	9.0	29.7	14.3
Nº alumnes/ordinador	23.5	17.6	20.4
Mitjana ordinadors connectats Internet	4.8	18.6	8.3
Nº alumnes per ordinador a la red	44.1	28.2	35.0

La connexió a Internet es calcula en torn al 58% dels ordinadors de les escoles públiques i segons les dades de l'Associació d'Usuaris d'Internet (CE 2001) el accés a Internet dels col·legis és del 6% de la població, i aquesta mitjana en Europa és del 11.3%. El repte actual a Catalunya es centre en el desenvolupament de la banda ampla a Internet i a la implantació de noves tecnologies d'educació mitjançant aquests medis, amb el desenvolupament de material educatiu, els instruments són la xarxa XTEC.es, xarxa telemàtica educativa de Catalunya, i el programa EDU635.com.

Per últim, respecte l'output mesurat pel rendiment escolar, el rendiment mitjà català està per sota de la mitja espanyola en les proves de matemàtiques i comprensió lectora i escriptura de la llengua.

Segons les dades de l'informe global del INCE 1998 "Elementos para un diagnóstico del Sistema Educativo Español" les proves de rendiment pels alumnes de 14 anys i 16 anys en comprensió lectora (C.L), gramàtica i literatura (G i L) i matemàtiques (M) per les diferents Comunitats Autònomes donen resultats inferiors per Catalunya. El

projecte curricular català assigna les hores lectives tant a EP com a l' ESO de matemàtiques i llenguatge de forma diferent degut a l'existència d'una llengua pròpia i l' aposta per més hores de reforç o crèdits d'ampliació i temes de diversitat.

Rendiment escolar a Catalunya respecte a la mitja espanyola

	C.L	G i L	M
Mitjana 14 anys	220	226	227
Catalunya 14 anys	218	216	224
Mitjana 16 anys	271	267	263
Catalunya 16 anys	266	260	256

Però a la vegada, hi ha que tenir en compte que Espanya està per sota de la mitja europea en les mateixes proves segons les últimes dades de l'Informe de l' OCDE sobre rendiment escolar 2001.

Si analitzem el rendiment intern del sistema educatiu català les dades subministrades pel propi Departament d' Ensenyament apunten el domini oral de la llengua, tant la catalana com la castellana, més el domini de les competències de la llengua escrita en català, domini de les competències vinculades a l'àmbit socionatural i el nivell de domini general de les competències matemàtiques és el menys assolit dels àmbits avaluats tal com demostra el següent quadre. Aquesta anàlisi permet comparar els resultats entre els diversos centres per poder desenvolupar polítiques específiques i per poder vincular accions concretes d' incentivació a la millora docent. En l'extrem podria arribar la possibilitat del tancament de centres que no siguin eficients a llarg termini.

Per últim, la taxa d'abandonament per Espanya és el 25% del total en la educació secundària taxa que es considera elevada i que incrementa fins el 33 % al batxillerat. Aquestes dades contrasten amb la percepció de les famílies entrevistades respecte al fracàs escolar que s'estimen en torn al 6% dels estudiants.

3.2 Formació ocupacional i permanent : els dèficits formatius

Un dels interrogants que han sortit al debat públic en els últims anys és respecte al funcionament de la formació ocupacional. Una part important de la societat continua pensant que no és una bona inversió i estimula als seus fills perquè continuïn els estudis superiors. Aquesta situació provoca un fenomen de sobreeducació considerable. A la vegada, perquè la formació ocupacional i permanent es valori les empreses i organitzacions han d'estar molt implicades en el procés de formació.

La formació reglada ha estat sotmesa a una reforma recent que intenta solucionar els problemes històrics que arrossega. La FP ha donat pas a la formació professional de grau mig (2 anys) i a la formació professional de grau superior (2 anys) i que es concebi com una alternativa a la formació superior. Hi sembla que les dades de matriculació donen per l'últim any un cert canvi de tendència.

Els principals problemes encara no resols tenen a veure amb la necessitat de millorar la qualitat. L'escassa orientació vocacional, la infravaloració de la mateixa, l'excessiva atomització de l'oferta curricular i l'escassa vinculació dels centres de formació amb les empreses, que va des de l'organització dels ensenyaments fins el paper dels docents i les relacions amb les empreses.

Les propostes d'actuació van des de:

- a) La flexibilitat dels sistemes d'acreditació, els certificats de professionalitat perquè facilitin l'entrada i sortida del sistema reglat i les seves connexions amb el no reglat.
- b) La reordenació de les famílies professionals i la incentivació de la utilització d'algunes. Observant la distribució dels alumnes en les diferents especialitats es pot veure la gran concentració en les especialitats lligades al sector serveis tradicionals i en canvi el poc nombre d'alumnes que estan en ofertes vinculades al sector industrial, base encara de la nostre economia. Una de les raons pot estar en la falta de promoció d'aquestes sortides, i la seva identificació com de pocs canvis tecnològics, quant la realitat és ben diferent. Una conseqüència d'aquesta realitat és la falta de mà d'obra especialitzada que pateixen molts sectors industrials catalans en els últims anys.
- c) Una altra actuació és desenvolupar iniciatives en el món empresarial per treballar conjuntament els centres i les empreses. Iniciatives com les desenvolupades per l'Associació de Empresaris de Manresa que han impulsat una Fundació per dur a terme les pràctiques empresarials en la seva zona d'influència. La implicació en la gestió del sistema de pràctiques pot a la vegada desenvolupar una millora de la selecció per part dels alumnes de les seves especialitzacions i les necessitats de les empreses.
- d) Introduir certs principis de competència entre els centres avaluant els resultats que produeixen en termes d' inserció laboral dels seus estudiants.

3.3 Compleixen les universitats catalanes aquestes funcions de forma eficient?

El sistema universitari català, al igual que la resta de l'Estat Espanyol, s'ha caracteritzat per estar regulat per una llei (LRU) que tractava d'impulsar un sistema molt uniforme. El model s'ha transformat en els últims anys amb un creixement quantitatiu d'universitats més localitzades en el territori perifèric que no ha vingut necessàriament acompanyat de més qualitat. Encara i així troben universitats que

s'han diferenciat de la resta i ocupen posicions capdavanteres i innovadores exercint un cert procés de lideratge sobre la resta del sistema i introduint elements de competència. A Catalunya hi ha quatre de les onze universitats, que poden considerar-se capdavanteres en la recerca de determinades àrees de coneixement, amb totes les implicacions sobre la resta de les seves funcions.

Els principals problemes del sistema universitari estan localitzats en aspectes relatius al seu funcionament, i per tant, aspectes relatius a la seva capacitat de gestió i organització de les seves funcions. Els problemes s'identifiquen amb uniformitat i poca flexibilitat; un sistema amb poca mobilitat dels estudiants i professors i amb taxes elevades de fracàs; un procés de selecció del seu personal no eficient, que no incentiva la selecció del millor personal i moltes vegades perpetua una certa endogàmia que dificulta la innovació en les àrees d'investigació; els sistemes de gestió són poc professionals, i estan hipotecats per un control de processos desequilibrats, on es prima i avalua l'investigació però no la docència i transferència del coneixement; per últim, un sistema amb pocs mecanismes per assumir riscos i les responsabilitats de les decisions adoptades.

Aquests aspectes estan a la vegada lligats al sistema de govern i de financiació de la universitat i rendiment de comptes. Els grups d'interès de la universitat es poden classificar en dos blocs: els interns, es a dir els professors, personal administratiu i estudiants, que estan directament lligats a l'activitat universitària i els grups externs a la universitat, però que contribueixen a la seva financiació, com els governs central, autonòmic i local i la societat. A aquest segon grup li correspon la funció de control econòmic i supervisió de resultats. Però la realitat no és aquesta, i el paper dels Consells Socials no s'ha centrat en aquests temes, sobretot, perquè els camins del control i supervisió dels resultats no han estat, prou desenvolupats.

Per tant, la solució passa per augmentar els mecanismes externs de control de resultats. El paper de l'Agència de Qualitat del Sistema Universitari Català s'ha d'impulsar, però dotant-la de rigor i qualitat en les seves avaluacions i tractar de que tinguin conseqüències sobre el futur de les universitats avaluades en termes de distribució de recursos, transparència informativa i elaboració de ranking de centres per els seus resultats en docència, recerca i transferència de coneixements. Els contractes programes són un instrument important per dissenyar nous incentius que permetin l'innovació i el canvi a las nostres universitats.

En segon lloc, s'ha d'impulsar la necessitat d'augmentar els incentius per afavorir la competència i permetre que les universitats catalanes es diferenciïn, tinguin la seva pròpia missió molt connectada amb al seu entorn. Però a la vegada, hem d'acceptar que allò que no funciona, que no produeixi els resultats que la societat demanda pugui dessintalar-se i reconvertir-se.

Bibliografia

CALERO; J. BONAL, X. (1998) *Política educativa y gasto público en educación*. Ediciones Pomares-Corredor.

PAPELES DE ECONOMIA ESPAÑOLA (2000) *Capital humano y Bienestar económico*. Nº 86.

Comissió de Reflexió sobre el Futur de l'Àmbit Universitari Català
Fons *Per un nou model d'universitat*. DURSI

Fons estadístiques

Estadístiques del Departament d'Ensenyament

Estadístiques de la Societat de la Informació. Catalunya 2000

Estadístiques del Ministerio de Educación

- 01/89 BRUNDTLAND, Gro Harlem: *Economia ecològica*.
- 02/89 GLOTZ, Peter: *Sis tesis del SPD sobre la política dels mitjans de comunicació*.
- 03/89 LUKES, Steven: *El futur del socialisme britànic*.
- 04/89 NAGY, Imre: *Discurs d'obertura del XII Congrés de les Joventuts Socialistes Hongareses*. Abril 1989.
- 05/89 HASTE, Hans: *Tot va començar quan un sastre va fer un discurs...*
- 06/90 INTERNACIONAL SOCIALISTA: *Declaració de principis*. Stockholm, juny 1989.
- 07/90 SCHMIDT, Helmut: *Perspectives sobre la dècada de los 90*.
- 08/90 UNIO DELS PARTITS SOCIALISTES: *Resolució*. Berlín, 8-9 de febrer de 1990.
- 09/90 LAFONTAINE, Oskar: *Vers la igualtat*.
- 10/90 MOLAS, Isidre: *El Moviment Socialista de Catalunya entre el front orgànic i l'estructura de partit (1949-1953)*.
- 11/90 SUBIRATS, Joan: *Reformes polítiques i reformes econòmiques a l'Europa de l'Est. El cas de Polònia*.
- 12/90 MEDINA, Manuel: *Conseqüències dels canvis de l'Est a l'Europa de l'Oest (Comunitat Econòmica Europea)*.
- 13/90 TRENTIN, Bruno: *Sindicat Comú Europeu*.
- 14/90 ELAZAR, Daniel J.: *Federalismo, ¿por qué?*.
- 15/90 KOURLIANDSKY, Jean J.: *És el partit socialista l'home malalt de la vida política francesa?*.
- 16/90 OBIOLS, Raimon: *Intervenció en l'obertura del VI Congrés del Partit dels Socialistes de Catalunya*. Girona, 12 d'octubre de 1990.
- 17/90 BRANDT, Willy: *Intervenció en l'obertura del Consell de la Internacional Socialista*. Nova York, 8-9 d'octubre de 1990.
- 18/91 TORRELL, Ricard: *Perspectives actuals del moviment juvenil internacional*.
- 19/91 RUSCONI, Gian Enrico: *Hilferding i l'experiència socialista de Weimar*.
- 20/91 HABERMAS, Jürgen: *Què significa avui el mot socialisme?*.
- 21/91 CAMPS, Victòria: *Virtuts públiques*.
- 22/91 TOURAINE, Alain: *Tot esperant la veritable revolució*.
- 23/91 LECHNER, Norbert: *A la búsqueda de la comunidad perdida*.
- 24/91 VIROS, Rosa: *Participació política*.
- 25/91 DELORS, Jacques: *Europa: una nova frontera per la socialdemocràcia*.

- 26/91 SAMPAIO, Jorge: *Les línies mestres del socialisme portuguès.*
- 27/91 MORAN, Fernando: *Tiempo de reformas.*
- 28/91 MOLAS, Isidre: *Actualitat del federalisme.*
- 29/91 ROCARD, Michel: *Què significa ser d'esquerra?.*
- 30/92 BARREAU, Jean Claude: *De l'Islam i el món modern.*
- 31/92 HITCHENS, Christopher: *La molt lleial complicitat.*
- 32/92 CASTORIADIS, Cornelius: *Poder, política, autonomia.*
- 33/92 GELLNER, Ernest: *Les fronteres d'Europa.*
- 34/92 LUKES, Steven: *Què és l'esquerra?.*
- 35/92 FLAQUER, Lluís: *Nous horitzons pel socialisme.*
- 36/92 BOTELLA, Joan: *Fallida i noves perspectives.*
- 37/92 RAMONEDA, Josep: *Els camins pendents de la llibertat.*
- 38/92 SUBIRATS, Joan: *Política i polítiques.*
- 39/92 RODRIGUEZ AGUILERA DE PRAT, Cesáreo: *Hacia la disolución de las culturas de partido en la Europa occidental.*
- 40/92 INTERNACIONAL SOCIALISTA: *Resolució general del XIX Congrés de la Internacional Socialista.* Berlín, 15-16-17 de setembre de 1992.
- 41/92 PARTIT SOCIALISTA EUROPEU: *Europa, el nostre futur comú.* La Haia, 9-10 de novembre de 1992.
- 42/93 SERRA, Narcís: *Un rept de futur.*
- 43/93 MARCET, Xavier: *Willy Brandt, itineraris del possible i de l'impossible.*
- 44/93 PICO, Josep: *Repensar el socialisme.*
- 45/93 PONS, Félix: *Parlamento y sociedad.*
- 46/93 CASTELLS, Antoni: *Nació i federació: Catalunya i Espanya en la perspectiva de l'horitzó europeu.*
- 47/93 SOLE, Carlota: *El racisme latent.*
- 48/93 CAMPS, Victòria: *Dues propostes al feminisme del segle XXI.*
- 49/93 OLIART, Joan: *Catalunya davant el fet immigratori.*
- 50/93 OBIOLS, Raimon; Joaquim NADAL; Isidre MOLAS; Lluís M. DE PUIG; Antoni CASTELLS; Jordi SOLE TURA; Ernest MARAGALL; Josep M. RAÑE; Joan Manuel DEL POZO; Josep RAMONEDA; José I. URENDA: *Reflexions sobre la Renovació.*
- 51/93 RENAU, Maria Dolors: *Nous temps, noves opcions.*
- 52/93 VAZQUEZ, Tabaré: *¿Existe una alternativa al neoliberalismo?.*
- 53/93 PARTIDO SOCIALISTA EUROPEO: *El futuro de Europa y las tareas del socialismo europeo.*

- 54/94 MAJO, Joan: *Europa, un repte per a la solidaritat*.
- 55/94 MOLAS, Isidre: *Sobre la fraternitat*.
- 56/94 ALFONSIN, Raúl R: *Acerca del rol del Estado en la actualidad*.
- 57/94 MITTERRAND, François: *Al·locució en la sessió d'obertura de la XIX Assemblea General de Municipis i Regions d'Europa*. Estrasburg, 20 d'octubre de 1993.
- 58/94 MARCET, Joan: *De la Unió de Partits al Partit dels Socialistes Europeus*.
- 59/94 RECALDE, José Ramón: *Una Europa plural*.
- 60/94 BASTARDAS, Albert; Aina MOLL; Xavier PERICAY; Jesús ROYO; Joan SOLA; Francesc VALLVERDU: *Perspectives de la llengua catalana*.
- 61/94 DUCH, Lluís: *Socialisme i cristianisme. Dues tradicions i uns valors a compartir*.
- 62/94 FOLGUERA, Pilar: *La Europa de las ciudadanas*.
- 63/94 BOBBIO, Norberto: *L'estel polar*.
- 64/94 DEL POZO, Joan Manuel: *Ética i Política*.
- 65/94 DICENTA, José Luis: *La cooperación española para el desarrollo*.
- 66/95 GIOL, Joaquim: *Política d'immigració i d'integració*.
- 67/95 CARLSSON, Ingvar: *Discurs d'obertura del XXXII Congrés del Partit Socialdemòcrata Suec*. Estocolm, 18-19 de juny de 1994.
- 68/95 PONT, Josep: *Desenvolupament sostingut i les organitzacions no governamentals en el context del nou ordre mundial*.
- 69/95 PARTIDO SOCIALISTA EUROPEO: *Declaración de Barcelona*. Barcelona, 6-7-8 de marzo de 1995.
- 70/95 BLAIR, Tony: *Intervenció en el Congrés del Partit Laborista*. Blackpool, 4 d'octubre de 1994.
- 71/95 MARCET, Joan: *Els partits de l'esquerra europea a l'inici del segle XXI*.
- 72/95 FELIU, Laura: *Claus per avaluar els darrers esdeveniments a Algèria*.
- 73/95 D'ALEMA, Massimo: *Un futur segur per a Itàlia. Congrés Nacional del Partit Democràtic de l'Esquerra*. Roma, 6-7-8 de juliol de 1995.
- 74/95 FONT, Jordi: *El catalanisme del PSC. Elements de retrospectiva i de projecte*.
- 75/95 DIAZ, José E.: *Uruguay en el contexto sub-regional y las perspectivas de la izquierda latinoamericana*.
- 76/95 MENDILUCE, José M^a: *Bosnia: porqué hay que ser solidarios*.
- 77/95 *Declaración de Barcelona adoptada en la Conferencia Euromediterránea*.

- 78/96 BLAIR, Tony: *Discurs pronunciat a la Conferència del Partit Laborista*. Brighton, 2-6 d'octubre de 1995.
- 79/96 LLUCH, Ernest: *Transición económica y transición política: la anomalía 1978-1980*.
- 80/96 CROISAT, Maurice: *Las percepciones del federalismo*.
- 81/96 MAJO, Joan: *Economía, tecnología i atur: una perspectiva europea*.
- 82/96 BALLESTER, David: *La Unió General de Treballadors de Catalunya durant la Segona República (1931-1936)*.
- 83/96 ROCARD, Michel: *Proyecto de informe sobre la reducción del tiempo de trabajo*. Comisión de Asuntos Sociales y Empleo. 8 de mayo de 1995.
- 84/96 PONT, Josep: *El Moviment per a la solidaritat i les ONG de Desenvolupament: crisi o reptes des d'una nova perspectiva?*.
- 85/96 BEL, Germà: *Desigualdad social, redistribución y Estado del Bienestar*.
- 86/96 CARBONELL, Josep Maria: *Socialisme i cristianisme: més enllà del diàleg*.
- 87/96 COLOMÉ, Gabriel; Miquel ICETA; Josep Maria VALLÈS: *Seminari sobre la Reforma Electoral*.
- 88/96 HARTMANN, Heidi: *Un matrimonio mal avenido: hacia una unión más progresiva entre marxismo y feminismo*.
- 89/96 INTERNACIONAL SOCIALISTA: *Resolució general del XX Congrés de la Internacional Socialista*. Nova York, 9-11 de setembre de 1996.
- 90/97 BRICALL, Josep Maria: *La Universitat del futur*.
- 91/97 INTERNACIONAL SOCIALISTA: *Una nueva Internacional para un mundo nuevo. Reunió del Comité de la Internacional Socialista*. Roma, 20-21 de gener de 1997.
- 92/97 SPINI, Valdo: *Carlo Rosselli i Barcelona*.
- 93/97 PORRAS, Antonio J.: *El principio de solidaridad ante el desafío de la complejidad territorial*.
- 94/97 FINA, Lluís; Alfred PASTOR: *Obstacles a la creació d'ocupació a Espanya*.
- 95/97 VALCÁRCEL, Amelia: *Feminismo y políticas de gestión*.
- 96/97 ZALDÍVAR, Carlos A.: *Política y globalización*.
- 97/97 PARTIDO SOCIALISTA EUROPEO: *Declaración de Malmö*. 5-6-7 de juny de 1997.
- 98/97 JÁUREGUI, Ramón: *Nuevas formas de organización laboral y reparto de trabajo*.
- 99/97 MONTABES, Juan, CORZO, Susana: *La mediación de la prensa en la representación del sufragio en Andalucía: el voto cautivo*.

- 100/97 ALEMA, Massimo; Toni BLAIR; Ingvar CARLSSON; Jacques DELORS; Michel ROCARD: *Antologia de textos per a la renovació del socialisme democràtic europeu.*
- 101/97 TORRES VELA, Javier: *Andalucía en el estado autonómico.*
- 102/98 EGEA, Francisco: *El futuro del empleo: entre los mitos y los dogmas.*
- 103/98 MARAGALL, Pasqual: *L'etapa nova del catalanisme.*
- 104/98 DE PUIG, Lluís Maria: *Catalunya dins l'Europa federal.*
- 105/98 MORENO, Luis: *La federalización de la España de las autonomías.*
- 106/98 COLOMÉ, Gabriel: *Una anàlisi dels delegats del VIII Congrés del Partit dels Socialistes de Catalunya.*
- 107-108/98 *Documents de la Unitat Socialista.*
- 109/98 ARMET, Lluís: *Notes sobre la reforma del Senat.*
- 110/98 MOLAS, Isidre: *Vint anys d'història del PSC.*
- 111/98 BEL, Germà: *Posprivatización, reforma regulatoria y beneficios de los consumidores: ¿'laissez faire' versus competencia?.*
- 112/98 MOLL, Aina: *La llengua catalana a les portes del segle XXI.*
- 113/99 ANDERSEN, Gosta Esping: *The sustainability of welfare states into the 21st century.*
- 114/99 CLOS, Joan: *20 anys d'ajuntaments democràtics.*
- 115/99 BORJA, Jordi: *Documento-resumen del Informe propuesta sobre la ciudadanía europea.*
- 116/99 NEL-LO, Oriol: *Notícies de Barcelona. Reflexions sobre el futur de la ciutat.*
- 117/99 FLAQUER, Lluís: *La familia en la sociedad del siglo XXI.*
- 118/00 MARAGALL, Pasqual: *Discurs al parlament de Catalunya.*
- 119/00 CAMPS, Victòria: *Democràcia paritària.*
- 120/00 SEYD, Patrick: *New Labour: A Distinctive Third Way?.*
- Número especial: *Estatuts del PSC: 1978-1996.*
- 121/00 VAN PARIJS, Philippe: *Basic Income: Guaranteed Minimum Income for the 21st Century?.*
- 122/00 ZAPATA-BARRERO, Ricard: *La relació entre els immigrants i les Administracions: Onze temes bàsics per a debatre polítiques d'integració.*
- 123/00 GRUNBERG, Gérard: *El socialisme francès i la Tercera Via.*
- 124/01 SAWYER, Tom: *Canvi cultural i organitzatiu: el cas del Nou Laborisme.*
Entrevista realitzada per Francesc Trilla.
- 125/01 ATKINSON, Sir Tony: *La lluita contra la pobresa: cap a un marc europeu de referència?.*

- 126/01 CASALS, Xavier, *Europa: Una Nova Extrema Dreta*.
- 127/01 MOREAU, Patrick: *La temptació populista de dreta a Europa vista a través del cas de l'FPÖ: estat de cada lloc i interpretació sistèmica*.
- 128/01 FONT, Joan: *Participación ciudadana: una panorámica de nuevos mecanismos participativos*.
- 129/01 OLIVER I ALONSO, Josep: *Alguns reptes rellevants de l'economia catalana en la propera dècada: nova economia i capital humà..*
- 130/01 JORDANA, Jacint: *Desigualtats digitals i societat de la informació: un debat pendent*.
- 131/01 AZOR HERNÁNDEZ, Marlene: *Pensar Cuba hoy*.
- 132/02 TERMES I RIFÉ, Montserrat; INSA I CIRIZA, Raquel: *La Societat de la Informació a Catalunya en xarxa?*.